

Innspill fra Norsk psykologforening

til Helsedirektoratets *Utredning av grunnlaget for å etablere en offentlig spesialistutdanning og spesialistgodkjenning for psykologspesialister.*

Psykologforeningen (NPF) utdanner og godkjenner årlig ca 300 psykologer til 12 spesialiteter. Spesialistutdanningen benytter et strengt regelverk og forvaltes ved hjelp av rundt 100 frivillige, i hovedsak spesialister ansatt i offentlige tjenester.

Utredningsarbeidet har belyst flere områder hvor tettere dialog mellom tjenestene, myndighetene og NPF ville vært nyttig. Siden opprettelsen av spesialistutdanningen for psykologer i 1959 har det ikke eksistert et forum hvor myndigheter, tjenesteytere og NPF i fellesskap utvikler og prioriterer profilen på spesialistutdanningen. NPF ønsker et slikt forum velkommen.

Psykologforeningen har deltatt med to representanter i Helsedirektoratets (Hdir) arbeidsgruppe for utredning av offentlig spesialistutdanning og -godkjenning for psykologer.

Norsk psykologforening (NPF) kan ikke slutte seg til anbefalingene i utredningen fra Hdir til Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), med følgende begrunnelse:

- Det er ikke samsvar mellom Hdirs anbefaling til HOD og premisser i utredningen: Anbefalingen konkluderer med at «*offentlig utdanning/godkjenning i langt større grad enn en privat utdanning/godkjenning kan ivareta pasientenes, tjenestens og befolkningens behov.*» Dette er i motstrid til utredningens egen vurdering, ref: «*Det er **vesentlig usikkerhet** om en myndighet og offentlig tjenestestyrte modell vil bedre spesialistenes kompetanse, og hvorvidt det medfører riktigere ressursbruk sammenlignet med i dag.*» (s. 48 i arbeidsgruppen utredning).
- Utredningen konsentrerer seg om rettslig regulering og ser bort fra myndighetenes handlingsrom gjennom finansiering. NPF er i dag avhengig av Hdirs kriteriebaserte tilskudd til spesialistutdanningen for å drifte denne. Arbeidsgiverne står på sin side fritt til å finansiere den spesialistutdanningen de betrakter som mest tjenlig for sin virksomhet. Alt ligger derfor til rette for avgjørende innflytelse på spesialistutdanningen fra myndighetenes og tjenestenes side. Utredningen kunne behandlet mulighetsrommet for mer omfattende styring gjennom mer spesifiserte tilskuddskriterier. NPF betrakter økt finansiell styring som et vesentlig bedre alternativ enn de to modellene som er utredet (0+ og M1-modellen).
- Det er uklart hvilket problem offentlig spesialistutdanning skal løse. Til tross for forsikringer om at utredningsinstruksen skulle følges, ble denne tidlig fraveket. Det ble ikke beskrevet korresponderende tiltak som løsning på mulige problemer. Oppmerksomheten ble rettet mot modeller. Dette er strukturer for administrasjon av utdanning og godkjenning, men ikke løsningstiltak. Først i august, etter over et halvt års arbeid, introduserte Hdir samfunnsøkonomisk analyse, hvor reduserte kostnader/verdiskaping ved spesialistutdanningen ble løftet som hovedhensikten med utredningen. Ingen av Hdirs ni deltagere i arbeidsgruppen var psykologer eller hadde forutgående innsikt i psykologspesialisters utdanning og virke.

- Utredningen mangler en faktabasert redegjørelse for økonomiske konsekvenser. Analysen har hypotetiske framskrivninger av økonomisk nytte som bygger på postulat, f.eks. «*Dersom det er sånn at...*» og «*...Vi har laget en tankeøvelse.*» Det er ikke gjort beregninger av investeringskostnader. Også ressurser til forvaltning av offentlig utdanning og godkjenning mangler pålitelig underbygning. M1 har mange fellestrekk med LIS-ordningen. Det er ikke sett hen til objektive tall fra forvaltning og gjennomføring av denne ordningen som grunnlag for sammenligning.
- Utredningen tar ikke konkret stilling til hvilke spesialiteter som vil omfattes av offentlig godkjenning. Men det nevnes at et lavere antall spesialiteter kan begrense kostnadene. Det kommer heller ikke frem hvilken status de mer enn 5000 psykologspesialistene kan forvente etter et eventuelt vedtak om offentlig godkjenning, hverken samlet eller for hver spesialitet. Det foreligger ingen fremdriftsplan eller beskrivelse av overgangsordninger. Denne usikkerheten utgjør en betydelig ulempe for de tjenestene som benytter psykologspesialister og er en stor belastning for dagens spesialister.
- Utredningen omfatter ikke stillingtagen til mulige rettslige begrensninger ved etablering av ny, lovregulert yrkeskategori og ved statlig overtagelse av privat virksomhet. Begge forhold kan ha konsekvenser for gjennomførbarhet og kostnader. Tittelen psykologspesialist er offentlig anerkjent og inngår i lovverket.
- NPF representerer i dag det eneste samlede fagmiljø for anvendt psykologi i tjenestene. Dette fagmiljøet foreslås erstattet av et administrativt overordnet organ (Hdir) med partssammensatte fagråd. Det nasjonale fagrådet som skisseres i M1 vil imidlertid ikke kunne erstatte NPFs fagmiljø. Det fremgår at dette rådet skal være partssammensatt. NPF er bekymret for at kortsiktige, operative hensyn vil dominere og konkurrere, og at Helseforetakene ikke vil være opptatt av utvikling og utbredelse av samfunnsrettet anvendt psykologi utover spesialisthelsetjenesten.